

AUTORITEIT
VOOR
FINANCIËLE
DIENSTEN
EN MARKTEN

Studies en documenten nr. 44
Januari 2015

Financiële verslaggeving over Belgische “pensioenplannen van het type vaste bijdrage” met wettelijk gegarandeerd rendement

Samenvatting

- In 2014 startte de FSMA een project rond de financiële verslaggeving over Belgische pensioenplannen van het type vaste bijdrage waarvan het rendement wordt gegarandeerd door de wet van 28 april 2003 betreffende de aanvullende pensioenen (WAP/LPC). Met de publicatie van deze studie wil de FSMA bijdragen tot een betere financiële verslaggeving over dergelijke pensioenplannen in de IFRS-jaarrekening van Belgische genoteerde entiteiten.
- Omdat de werkgever het wettelijk minimumrendement van dergelijke pensioenplannen moet garanderen, worden niet alle actuariële en beleggingsrisico's met betrekking tot die plannen overgedragen aan de verzekeringsonderneming die / het pensioenfonds dat die plannen beheert. Daarom voldoen die pensioenplannen niet aan de definitie van de "toegezegdebijdragenregelingen" in het kader van de IFRS en moeten zij als "toegezegdpensioenregelingen" worden geclassificeerd. De verwerking van die regelingen in de IFRS-jaarrekening is echter niet eenvoudig.
- Verschillende publicaties van de IASB en het IFRS IC bevestigen dat bij de ontwikkeling van IAS 19 geen rekening werd gehouden met hybride pensioenplannen die kenmerken vertonen van zowel toegezegdebijdragenregelingen als toegezegdpensioenregelingen, en dat hun verwerking volgens IAS 19 bijgevolg voor problemen zorgt.
- In de praktijk blijken twee methodes te worden gebruikt voor de raming van de verplichting met betrekking tot de Belgische pensioenplannen van de betrokken entiteiten, een eerste gebaseerd op de IAS 19-methodologie (15% van onze steekproefgroep) en een tweede gebaseerd op de intrinsieke waarde (85% van onze steekproefgroep). Bij de eerste methode wordt de verplichting berekend als het verschil tussen de contante waarde van de brutoverplichting uit hoofde van toegezegde pensioenrechten en de reële waarde van de fondsbeleggingen, terwijl de verplichting bij de tweede methode tegen intrinsieke waarde wordt gewaardeerd.
- Hoewel de financiële verslaggeving over de Belgische pensioenplannen van het type vaste bijdrage is verbeterd, is er toch nog ruimte voor verbetering. De FSMA verwacht van de entiteiten dat zij in de toelichting bij hun jaarrekening minstens de volgende informatie verschaffen over hun materiële Belgische pensioenplannen van het type vaste bijdrage met wettelijk minimumrendement:
 - een duidelijke beschrijving van de specifieke kenmerken van de Belgische pensioenplannen van het type vaste bijdrage met vermelding van de risico's die de entiteiten in het kader van die plannen dragen;
 - een duidelijke toelichting bij en verantwoording van de gehanteerde boekhoudkundige grondslagen voor de waardering van de op te nemen verplichting;
 - een beschrijving van alle relevante veronderstellingen en schattingen waarvan gebruik wordt gemaakt bij de berekening van die verplichting;
 - kwantitatieve informatieverschaffing over de waardering van de verplichting, en
 - informatie over het bedrag en de timing van en de onzekerheid over toekomstige kasstromen.

Inhoudstafel

1.	Inleiding.....	5
2.	Pensioenplannen die in het kader van het project aan bod komen	7
3.	Toepassing van ias 19 op belgische pensioenplannen van het type vaste bijdrage	9
4.	Meting van de pensioenverplichting – opmerkingen over de praktijk	11
4.1.	Verplichting gebaseerd op de ias 19-methodologie (puc)	11
4.2.	Intrinsieke-waardemethode	13
5.	Informatieverschaffing.....	14
5.1.	Kenmerken en risico's verbonden aan de bestudeerde regelingen	14
5.2.	Toelichting bij de bedragen in de jaarrekening	15
5.2.1.	Keuze voor een grondslag voor financiële verslaggeving	15
5.2.2.	Toelichting bij bedragen in de jaarrekening	16
5.3.	Bedrag, tijdstip en onzekerheid van toekomstige kasstromen	16
6.	Conclusies.....	18

1. INLEIDING

In 2013 heeft de FSMA een studie gepubliceerd over de verslaggeving in de jaarrekeningen 2012 door beursgenoteerde ondernemingen over de vergoedingen na uitdiensttreding¹. Eén van de conclusies van deze studie was dat bij een opmerkelijk aantal jaarrekeningen de toelichting geen duidelijke en nauwkeurige, en soms zelfs totaal geen informatie bevatte over de risico's, de classificatie en de waardering van de toegezegdebijdragenregelingen met een wettelijk gewaarborgd minimumrendement².

Dit onderwerp kreeg onlangs meer belangstelling omdat verschillende verzekeringsondernemingen de technische rentevoet³ voor groepsverzekeringscontracten verlaagden tot een niveau onder het wettelijk gewaarborgd minimumrendement voor Belgische toegezegdebijdragenregelingen. Uit informele contacten met verschillende belanghebbenden kwam naar voren dat er nood is aan een bredere discussie over de weerslag van de verlaging van de technische rentevoeten op de financiële verslaggeving over deze regelingen in de jaarrekening volgens IFRS. Bovendien laten besprekingen en documenten van zowel de IASB als het IFRS IC verstaan dat de financiële verslaggeving over deze regelingen niet eenvoudig is.

Rekening houdend met de tekortkomingen in de financiële verslaggeving als aangegeven in de FSMA-studie van 2013, met de markttenenden en met het feit dat de IASB tot dusver geen nadere richtlijnen heeft kunnen verstrekken voor de verwerking van dit type regeling, heeft de FSMA vorm gegeven aan een initiatief voor de financiële verslaggeving over de Belgische toegezegdebijdragenregelingen.

Het doel was drievoudig:

- (1) zicht krijgen op de omvang van deze regelingen bij ondernemingen die genoteerd zijn op de Belgische gereguleerde markt, alsook op de financiële verslaggeving over deze regelingen;
- (2) een discussieforum openen waar verschillende belanghebbenden van gedachten kunnen wisselen over de financiële verslaggeving over deze regelingen; en
- (3) de informatieverschaffing over de boekhoudkundige verwerking en de risico's van deze regelingen verbeteren en de diversiteit aan werkwijzen waar mogelijk inperken.

In dit verband benadrukken wij evenwel dat de FSMA geen normgevende instelling noch een interpretatiecommissie is maar dat zij ertoe gehouden is de bestaande *Standards and Interpretations* toe te passen.

1 FSMA, Beschouwingen bij de rapportering door beursgenoteerde ondernemingen over de vergoedingen na uitdiensttreding in de jaarrekeningen 2012, Studies en documenten nr. 43, december 2013.

2 Maar zonder enige andere rentewaarborg.

3 De meeste ondernemingen betalen verzekeringspremies om deze regelingen te financieren. De verzekeringsondernemingen beloven een bepaald rendement op de bijdragen. Dat rendement wordt de technische rentevoet genoemd.

In een eerste fase heeft de FSMA een diepgaande analyse gemaakt van deze problematiek en een vragenlijst voorgelegd aan de revisoren van 44 steekproefsgewijs gekozen Belgische genoteerde ondernemingen. De bedoeling hiervan was informatie te vergaren over de materialiteit en de financiële verslaggeving over deze regelingen in de jaarrekeningen 2013 volgens IFRS, alsook over de beweegredenen voor de keuze van de grondslagen voor de financiële verslaggeving. Aan de hand van de antwoorden heeft de FSMA de verschillende visies van de genoteerde ondernemingen en de auditkantoren over de toepassing van IAS 19 in kaart kunnen brengen.

In een tweede fase werd een gedachtewisseling georganiseerd met vertegenwoordigers van de revisoren, de pensioenfondsen, de actuarissen en de verzekeringsondernemingen. Verschillende belanghebbenden richtten hierna interne werkgroepen op.

Met de voorliggende publicatie wil de FSMA de sector er nog sterker bewust van maken dat toegezegdebijdragenregelingen met een wettelijk gewaarborgd minimumrendement niet voldoen aan de definitie van toegezegdebijdragenregeling volgens IFRS en nogmaals wijzen op de gevolgen die daaraan verbonden zijn. Het voornaamste doel van deze publicatie is het verbeteren van de informatieverschaffing over de kenmerken van de regelingen, de eraan verbonden risico's, de gehanteerde grondslagen voor de financiële verslaggeving en de bedragen die in de jaarrekening zijn verwerkt.

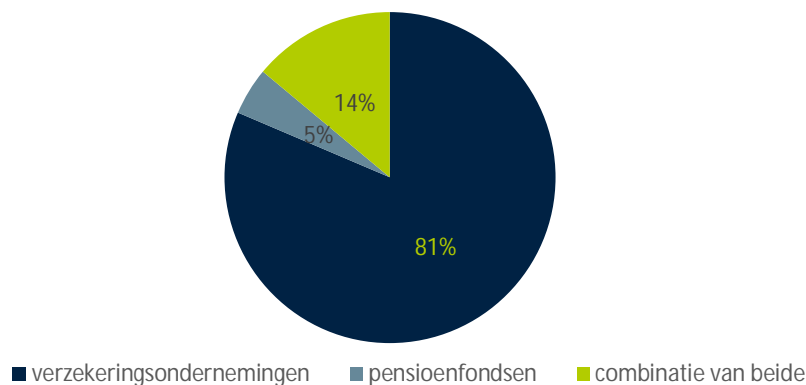
2. PENSIOENPLANNEN DIE IN HET KADER VAN HET PROJECT AAN BOD KOMEN

Het project beperkte zich tot de Belgische pensioenplannen van het type vaste bijdrage. Die pensioenplannen worden geregeld door de wet van 28 april 2003 betreffende de aanvullende pensioenen (hierna “de WAP/LPC”)⁴. Krachtens artikel 24 van die wet moet de werkgever een gemiddeld minimumrendement van 3,75% op de werknemersbijdragen en van 3,25% op de werkgeversbijdragen garanderen⁵.

Het wettelijk gegarandeerd minimumrendement kan bij koninklijk besluit worden gewijzigd. Bij zo’n wijziging zullen de nieuwe percentages vanaf de datum van die wijziging van toepassing zijn op bijdragen uit het verleden en op de toekomstige bijdragen.

Van de 44 genoteerde ondernemingen uit onze steekproefgroep had slechts één onderneming geen Belgisch pensioenplan van het type vaste bijdrage voor haar werknemers. Alle andere ondernemingen hadden minstens enkele werknemers met een pensioenplan van het type vaste bijdrage waarop de Belgische regeling inzake het Belgisch wettelijk gegarandeerd rendement van toepassing was.

Grafiek 1 toont de financieringswijze van de onderzochte pensioenplannen.

Zoals blijkt uit de grafiek, worden dergelijke plannen bij een ruime meerderheid van de ondernemingen uit onze steekproefgroep (81%) gefinancierd aan de hand van bijdragen aan een verzekeringsonderneming.

In het verleden was de door die verzekeringsondernemingen toegepaste technische rentevoet minstens gelijk aan het wettelijk gegarandeerd minimumrendement. Daar komt nu echter verandering in. Recent hebben de verzekeringsondernemingen hun technische rentevoet verlaagd tot onder het niveau van het wettelijk gegarandeerd minimumrendement⁶. Sommige verzekeringsondernemingen

⁴ Wet betreffende de aanvullende pensioenen en het belastingstelsel van die pensioenen en van sommige aanvullende voordelen inzake sociale zekerheid (WAP) / Loi relative aux pensions complémentaires et au régime fiscal de celles-ci et de certains avantages complémentaires en matière de sécurité sociale (LPC), Belgisch Staatsblad / Moniteur belge, 15 mei 2003, Erratum 26 mei 2003.

⁵ Zie artikel 24 van de wet van 28 april 2003 voor het bedrag van de bijdragen waarvoor het wettelijk minimumrendement geldt (dit omvat bijvoorbeeld niet het bedrag in verband met de dekking van het overlijdens- of arbeidsongeschiktheidsrisico).

⁶ Bijvoorbeeld *De Tijd*, “AG Insurance verlaagt rente voor groepsverzekeringen”, 5 december 2014.

proberen echter nog steeds het wettelijk gegarandeerd minimumrendement te halen via een winstdeling⁷.

⁷ Bijvoorbeeld *De Tijd*, "Ultralage rente zet groepsverzekeringen onder druk", 11 september 2014.

3. TOEPASSING VAN IAS 19 OP BELGISCHE PENSIOENPLANNEN VAN HET TYPE VASTE BIJDRAGE

De verwerking van de in deze studie besproken pensioenplannen is niet eenvoudig. Volgens IAS 19 bestaan er eigenlijk maar twee soorten pensioenplannen en hangt de classificatie van een pensioenplan af van zijn economisch realiteit zoals dat kan worden afgeleid uit zijn belangrijkste voorwaarden. Bepalend voor de classificatie is wie (entiteit of werknemer) het actuariële en het beleggingsrisico draagt.

IAS 19.8 onderscheidt de volgende vergoedingen na uitdiensttreding:

- (1) toegezegdebijdragenregelingen, waarbij een entiteit vaste bijdragen afdraagt aan een aparte entiteit (een fonds), en geen in rechte afdwingbare of feitelijke verplichting heeft om extra bijdragen te betalen indien het fonds niet over voldoende activa beschikt om alle personeelsbeloningen te betalen die verband houden met werknemersprestaties in de lopende en in voorgaande periodes. Dit betekent dat de werknemer alle risico's draagt en de entiteit geen verplichting moet opnemen; en
- (2) toegezegdpensioenregelingen, i.e. alle andere regelingen inzake vergoedingen na uitdiensttreding dan toegezegdebijdragenregelingen.

Het is duidelijk dat het onderscheid niet afhangt van de financiering van het plan of van de aanwezigheid of het ontbreken van een tekort.

Artikel 24 van de WAP/LPC verplicht de werkgever ervoor te zorgen dat de deelnemers aan de regeling op de datum van uittreding minstens het tegen het wettelijk gegarandeerd minimumpercentage gekapitaliseerd bedrag van de bijdragen ontvangen. Daarom voldoen de Belgische pensioenplannen van het type vaste bijdrage niet aan de definitie van toegezegdebijdragenregelingen en moeten zij - volgens IAS 19 als "toegezegdpensioenregelingen" worden geclassificeerd. Bovendien voldoen voornoemde pensioenplannen niet aan de vereisten om te worden beschouwd als verzekerde vergoedingen zoals gedefinieerd door IAS 19.46 (die ook als toegezegdebijdragenregelingen worden gekwalificeerd), aangezien de entiteit de tekorten moet opvangen als de verzekeraar zijn verplichtingen niet nakomt.

Hoewel de classificatie van de Belgische pensioenplannen als toegezegdpensioenregelingen volgens de huidige versie van IAS 19 vrij duidelijk lijkt, is de verwerking ervan veel minder duidelijk. Verschillende pogingen van de IASB en het IFRS IC om het probleem van de personeelsbeloningen met een beloofd rendement op de bijdragen zijn nooit succesvol afgerond⁸. In september 2014⁹ verklaarde de IASB voorstander te zijn van een herziening van de verwerking van vergoedingen na uitdiensttreding. Het IASB erkent dat er een stijgend aantal hybride pensioenregelingen zijn die kenmerken van zowel toegezegdebijdragenregelingen als toegezegdpensioenregelingen vertonen, en dat dergelijke plannen

⁸ Onder andere *IFRIC D9 – Employee benefit plans with a promised return on contributions or notional contributions*, gepubliceerd in september 2004, werd nooit afgewerkt. In mei 2012 stelde het IFRS IC dat bij de in 2011 doorgevoerde wijzigingen van IAS 19 geen aandacht werd besteed aan bepaalde specifieke aspecten in verband met op bijdragen gebaseerde beloften. In februari 2014 stelde het IFRS IC dat de ontwikkeling van verwerkingsvereisten voor dergelijke pensioenplannen beter zou worden aangepakt in het kader van een globaal project over de verwerking van personeelsbeloningen, mogelijk via de onderzoeksagenda van de IASB, waarna het in mei 2014 besliste om dit punt van zijn agenda te schrappen.

⁹ Zie IASB Update, september 2014.

niet in aanmerking werden genomen bij de opstelling van IAS 19, wat voor problemen zorgt bij de toepassing van IAS 19.

Aangezien een specifiek verwerkingsbeleid voor dergelijke hybride plannen ontbreekt in het kader van de IFRS, kan – zoals bepaald in IAS 8.10 – worden gesteld dat het management op oordeelkundige wijze een grondslag voor financiële verslaggeving moet ontwikkelen en toepassen die tot relevante en betrouwbare informatie leidt. Daartoe moeten de entiteiten rekening houden met de IFRS-vereisten voor soortgelijke en aanverwante materies alsook met de bepalingen in het Raamwerk.

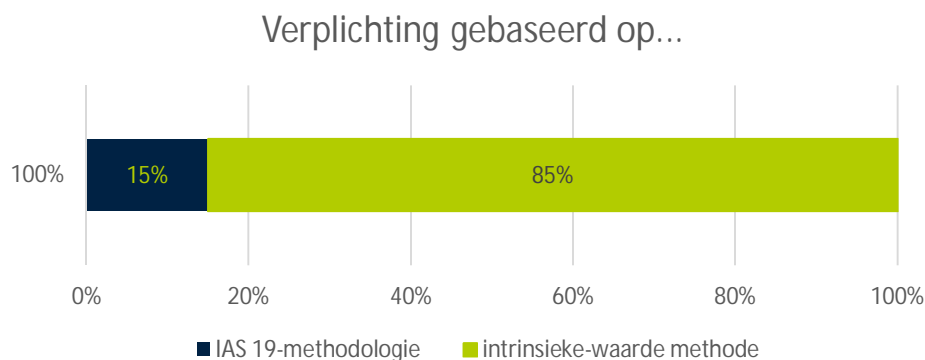
4. WAARDERING VAN DE PENSIOENVERPLICHTING – OPMERKINGEN OVER DE PRAKTIJK

De analyse van de antwoorden op onze vragenlijst heeft uitgewezen dat in het verleden bijna alle genoteerde ondernemingen uit onze steekproefgroep de jaarlijks betaalde bijdragen voor dergelijke pensioenplannen in de winst- en verliesrekening opnamen, en dat zij geen verplichting opnamen voor die plannen. Als verantwoording voor die verwerking gaven de betrokken ondernemingen aan dat er op de verslagdatum geen (materiële) verplichting bestond voor die plannen.

Voor de pensioenplannen die worden gefinancierd via bijdragen aan verzekeringsondernemingen, zal daar wellicht verandering in komen na de recente daling van de door de verzekeringsondernemingen gehanteerde technische rentevoeten.

Momenteel blijken twee methodes courant te worden gebruikt om te bepalen of op de verslagdatum al dan niet een verplichting moet worden opgenomen: een op IAS 19 gebaseerde methode en een op de intrinsieke waarde gebaseerde methode.

Grafiek 2 bevat een analyse van de antwoorden op de vragenlijsten die naar de auditoren van de genoteerde ondernemingen uit de steekproefgroep werden verstuurd. Ondernemingen zonder of met immateriële Belgische pensioenplannen van het type vaste bijdrage zijn niet in de grafiek opgenomen.

4.1. VERPLICHTING GEBASEERD OP DE IAS 19-METHODOLOGIE (PUC)

15% van de ondernemingen gingen uit van de in IAS 19 vermelde methodes om te bepalen of al dan niet een verplichting moet worden opgenomen.

Beschrijving van de methode

Volgens IAS 19 moet een verplichting in het kader van toegezegdpensioenregelingen worden berekend als het verschil tussen de contante waarde van de brutoverplichting uit hoofde van toegezegde pensioenrechten en de reële waarde van de fondsbeleggingen.

De "Projected Unit Credit"-methode (PUC) wordt in IAS 19 omschreven als de actuariële techniek die moet worden gebruikt om de brutoverplichtingen uit hoofde van toegezegde pensioenrechten te waarderen. Daarbij wordt een prognose van de toekomstige vergoedingen gemaakt op basis van de veronderstelde beste schatting, waarbij die vergoedingen aan huidige en vroegere periodes worden toegewezen op basis van de vergoedingsformule van de regeling; vervolgens worden die vergoedingen gediscoteerd aan de hand van een disconteringsvoet die het rendement van hoogwaardige

ondernemingsobligaties weerspiegelt om de huidige waarde van de brutoverplichting uit hoofde van toegezegde pensioenrechten te bepalen.

De contante waarde van de brutoverplichting uit hoofde van toegezegde pensioenrechten wordt vervolgens vergeleken met de reële waarde van de fondsbeleggingen om de verplichting te bepalen die in het overzicht van de financiële positie moet worden opgenomen. Bij een surplus staat de toepassing van het actiefplafond in bepaalde omstandigheden de opname van dat surplus in de weg.

De toepassing van deze methode op de Belgische pensioenplannen vereist de nodige omzichtigheid.

Eerst en vooral moeten verschillende opties voor de prognose van de bijdragen in overweging worden genomen. Een strikte toepassing van de PUC-methodologie houdt in dat bij de prognose van de bijdragen wordt uitgegaan van het hoogste van de gegarandeerde minimumrendement en de beste schatting van het verwachte rendement. In de ontwerpinterpretatie van IFRS IC (2004)¹⁰ over de verwerking van personeelsbeloningen met een beloofd rendement werd een benadering ingevoerd waarbij die prognoses in wezen gebaseerd waren op het gegarandeerde rendementspercentage. Er werd echter nooit een finale versie van deze interpretatie gepubliceerd.

De entiteit moet ook beslissen of de plannen, naar haar oordeel, 'backloaded' zijn (i.e. of het dienstverband van een werknemer in latere jaren tot beduidend hogere vergoedingen dan in eerdere jaren zal leiden). Bij zo'n 'backloaded' plan zal een entiteit de vergoedingen lineair toewijzen aan huidige of vroegere periodes en niet op basis van de vergoedingsformule van de regeling. Typisch voor Belgische pensioenplannen van het type vaste bijdrage is dat zij gebaseerd zijn op een vast ($x\%S$) of een gradueel percentage ($x_1\%S_1+x_2\%S_2$), wat betekent dat de bijdragen door toekomstige salarisstijgingen zullen worden beïnvloed¹¹. BC117-120 vermeldt dat de IASB niet heeft beslist of verwachte toekomstige salarisstijgingen in aanmerking moeten worden genomen om te bepalen of een in termen van het huidige salaris uitgedrukte formule voor de vergoedingen impliceert dat in latere jaren een beduidend hogere vergoeding wordt toegewezen.

Fondsbeleggingen moeten tegen reële waarde worden gewaardeerd. Bij een regeling met gegarandeerd rendement moet dus de reële waarde van de verzekeringsovereenkomsten worden gewaardeerd. IAS 19.115 stelt dat, indien fondsbeleggingen daarvoor in aanmerking komende verzekeringscontracten omvatten die qua bedrag en looptijd exact overeenstemmen met het bedrag en de looptijd van sommige of alle vergoedingen die uit hoofde van de regeling zijn verschuldigd, de reële waarde van deze verzekeringscontracten wordt geacht de contante waarde van de gerelateerde verplichtingen te zijn. Uit gesprekken met diverse betrokken partijen is gebleken dat de meningen over de toepassing van IAS 19.115 sterk verschillen.

Voorbeelden van mogelijke problemen in verband met de toepassing van de PUC-methode op de Belgische pensioenplannen van het type vaste bijdrage

- in het kader van verschillende projecten erkennen de IASB en het IFRS IC dat de verwerking van deze plannen volgens IAS 19 voor problemen zorgt¹²;
- een strikte toepassing van IAS 19 (i.e. prognose op basis van het verwachte rendementen discontering tegen het marktrendement op hoogwaardige ondernemingsobligaties) zou een tegenintuïtief resultaat opleveren: een stijging van het verwachte rendement op de bijdragen zou, ceteris paribus, de verplichting doen stijgen;

¹⁰ IFRIC D9 – Employee benefit plans with a promised return on contributions or notional contributions

¹¹ S = Salaris

¹² IFRIC, Staff paper 9, Employee benefits plans with a guaranteed return on contribution or notional contributions, May 2014.

- het gebruik van het wettelijk gegarandeerd minimumrendement als prognosepercentage is geen strikte toepassing van de in IAS 19 beschreven methode en gaat ervan uit dat dit gegarandeerd minimumrendement niet zal veranderen met de tijd. Bovendien zou bij een stijging van het rendement van obligaties de disconteringsvoet stijgen en zou de prognose op basis van het gegarandeerd minimumrendement ervoor zorgen dat in de winst-en verliesrekening een last wordt opgenomen die kleiner is dan de betaalde bijdragen.

4.2. INTRINSIEKE-WAARDEMETHODODE

De grote meerderheid van de genoteerde vennootschappen in onze steekproef (85%) gebruikt een intrinsieke-waardemethode om te bepalen of een verplichting al dan niet dient te worden opgenomen voor de bestudeerde regelingen.

Beschrijving van de methode

Deze methode wordt gebruikt door ondernemingen die van oordeel zijn dat de toepassing van de PUC-methode in de Belgische context een probleem vormt. Volgens hen is het niet wenselijk de PUC-methode toe te passen en kan deze alternatieve methode tijdelijk gehanteerd worden tot de IASB een definitief standpunt inneemt.

De methode bestaat erin de verplichting in het overzicht van de financiële positie te berekenen als de som van alle individuele verschillen tussen de wiskundige reserves (de reserve berekend door de vroegere bijdragen op te renten tegen de technische rentevoet die wordt toegepast door de verzekeringsonderneming, rekening houdend met winstdelingen) en het gewaarborgd minimum als vastgesteld in artikel 24 van de WAP (berekend door het gegarandeerde minimumrendement toe te passen op de betaalde bijdragen).

Het voornaamste verschil tussen deze methode en de door IAS 19 voorgeschreven methode is dat de bijdragen niet worden geprojecteerd tot datum van uittreding om de brutoverplichting uit hoofde van toegezegde pensioenrechten te berekenen.

Voorbeelden van mogelijke problemen met de toepassing van deze methode voor de Belgische toegezegdebijdragenregelingen

- de toepassing van deze methode betekent dat de emittent van oordeel is dat de huidige IFRS niet geschikt zijn voor toegezegdebijdragenregelingen met een gewaarborgd minimumrendement en dat een andere relevante en betrouwbare methode moet worden toegepast tot de IASB een gepaste werkwijze heeft uitgewerkt;
- de verplichting die is opgenomen in de jaarrekening houdt er geen rekening mee dat de onderneming het wettelijk gewaarborgd minimumrendement moet waarborgen tot de uitstapdatum uit de regeling en neemt evenmin toekomstige bijdragen, personeelsverloop, enz. in aanmerking.

5. INFORMATIEVERSCHAFFING

De FSMA wenst te onderstrepen dat aangezien de ondernemingen geconfronteerd zijn met een bepaald risico dat onbestaand zou zijn zonder het wettelijk gewaarborgd minimumrendement, de Belgische toegezegdebijdragenregelingen niet stroken met de definitie van toegezegdebijdragenregeling volgens IFRS. De FSMA is dan ook van oordeel dat het voor alle materiële regelingen van wezenlijk belang is dat deze bijkomende risico's correct worden weergegeven in de jaarrekening en de toelichting.

Volgens de FSMA moet de materialiteit van deze regelingen worden geëvalueerd, niet enkel uitgaande van de grootte van de op te nemen verplichting, maar ook van de omvang van de regeling zelf (de omvang van de verplichting of toegezegde reserves, het aantal deelnemers, de beoordeling van het risico bij financiële moeilijkheden van de verzekeringsonderneming of het pensioenfonds, enz.).

IAS 19.135 stelt een aantal doelstellingen voorop voor de informatieverstrekking over toegezegdpensioenregelingen. Een entiteit moet informatie verstrekken die:

- de kenmerken van haar toegezegdpensioenregelingen toelicht, alsook de risico's die daaraan verbonden zijn;
- verwijst naar de uit haar toegezegdpensioenregelingen voortvloeiende bedragen in haar jaarrekening en deze toelicht; en
- beschrijft hoe haar toegezegdpensioenregelingen het bedrag, het tijdstip van en de onzekerheid over de toekomstige kasstromen van de entiteit kunnen beïnvloeden.

Om te voldoen aan deze doelstellingen stelt IAS 19.138 uitdrukkelijk dat de ondernemingen moeten beoordelen of alle of sommige te vermelden gegevens moeten worden opgesplitst om een onderscheid te maken tussen regelingen of groepen van regelingen waaraan materieel verschillende risico's verbonden zijn. Zo kan de informatie over regelingen worden opgesplitst op grond van verschillende geografische locaties, verschillende kenmerken, verschillende toepasselijke regelgeving, verschillende verslaggevende segmenten of verschillende financieringsregelingen.

De FSMA is van oordeel dat aangezien de toegezegdebijdragenregelingen met wettelijk gewaarborgd minimumrendement specifieke kenmerken hebben en de eraan verbonden risico's aanzienlijk verschillen van de risico's verbonden aan toegezegdebijdragenregelingen zonder wettelijk gewaarborgd rendement of typische toegezegdpensioenregelingen, de informatieverstrekking over deze plannen afgesplitst zou moeten zijn van de andere pensioenplannen.

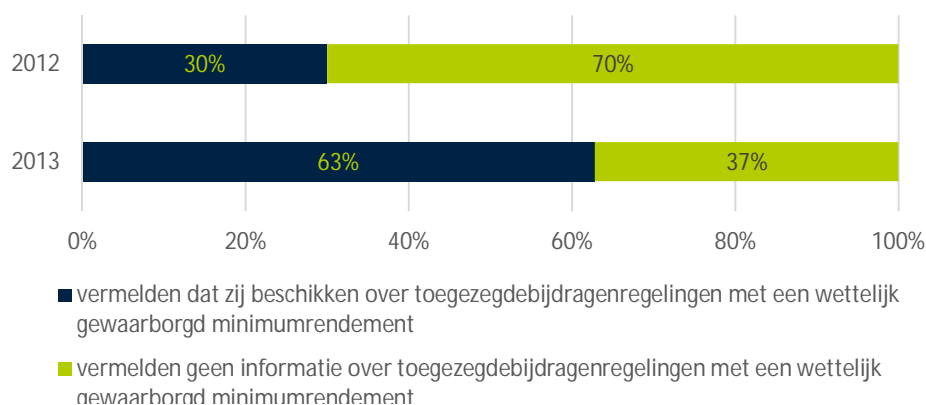
5.1. KENMERKEN EN RISICO'S VERBONDEN AAN DE BESTUDEERDE REGELINGEN

Om te voldoen aan de vereisten van IAS 19.139 dienen de entiteiten informatie te verschaffen over de kenmerken van de regelingen en de eraan verbonden risico's. De jaarrekening dient met name een duidelijke beschrijving te bevatten van de Belgische situatie en het wettelijk gewaarborgd rendement. Emittenten dienen ook informatie te verstrekken over de wijze waarop de regelingen gefinancierd worden (via een pensioenfonds of via een verzekeringsonderneming).

In de praktijk merken we een grote verscheidenheid op in de informatieverstrekking over deze regelingen. Eén van de bevindingen in onze vorige studie over de rapportering door beursgenoteerde ondernemingen over de vergoedingen na uitdiensttreding in de jaarrekeningen 2012, was dat slechts

een gering aantal ondernemingen meedeelt of zij toegezegdebijdragenregelingen met een wettelijk gewaarborgd minimumrendement hebben en als zij dit al bekendmaken, geven zij slechts heel algemene informatie met weinig of geen inlichtingen over de risico's of waardering van de regelingen.

Uit een analyse van de toelichting bij de jaarrekening 2013 die door de 44 genoteerde ondernemingen in de steekproef werd gepubliceerd, bleek er in vergelijking met de bevindingen in onze vorige studie, een positieve tendens te zijn ingezet wat de aandacht betreft die besteed wordt aan de informatieverstopping over deze regelingen.

Figuur 3 toont dat 63% van de ondernemingen in de steekproef in hun jaarrekening 2013 meedeelden dat zij beschikken over toegezegdebijdragenregelingen met een wettelijk gewaarborgd minimumrendement, terwijl dat in onze studie van 2012 maar 30% van de ondernemingen¹³ was.

Uit een analyse van de informatieverstopping is gebleken dat de verstrekte informatie doorgaans heel algemeen blijft en geen duidelijke beschrijving bevat van de risico's die de regelingen inhouden. 60% van de ondernemingen die meedeelden dat zij beschikken over Belgische toegezegdebijdragenregelingen vermelden niet dat het aan de werkgever is om het wettelijk rendement te waarborgen. Sommige ondernemingen vermelden zelfs, dit in strijd met artikel 24 van de WAP, dat zij naast hun bijdragen geen verder verplichtingen hebben voor deze regelingen. Slechts 16% van de ondernemingen met gewaarborgde regelingen maken melding van de recente daling van de technische rentevoeten.

5.2. TOELICHTING BIJ DE BEDRAGEN IN DE JAARREKENING

5.2.1. Keuze voor een grondslag voor financiële verslaggeving

Aangezien de IASB aangeeft dat de toepassing van IAS 19 op hybride regelingen een probleem vormt en de meningen uiteenlopen over hoe IAS 19 moet worden toegepast op de Belgische toegezegdebijdragenregelingen, kunnen de gebruikers van de jaarrekening niet terugvallen op hun kennis van de algemene IFRS-vereisten om te begrijpen hoe deze regelingen in de jaarrekening van een specifieke entiteit zijn verwerkt. Het is dan ook cruciaal dat de entiteiten hun keuze voor een grondslag voor financiële verslaggeving duidelijk toelichten en verantwoorden (IAS 1.117). Op te merken valt dat IAS 1.121 eist dat informatie wordt verschaft over alle belangrijke gehanteerde grondslagen voor

¹³ Op te merken valt dat de steekproeven in 2012 en 2013 verschillend waren. Voor de studie over de jaarrekeningen 2012 werden 27 beursgenoteerde ondernemingen geselecteerd die melding maakten van een contante waarde van hun brutoverplichting uit hoofde van toegezegde pensioenrechten die groter was dan of gelijk was aan 5% van het geconsolideerd eigen vermogen. Voor de voorliggende studie werd een steekproef genomen van 44 beursgenoteerde ondernemingen.

financiële verslaggeving die niet specifiek vereist zijn door de IFRSs maar door de entiteit zijn gekozen en toegepast in overeenstemming met IAS 8.

Als de grondslag voor financiële verslaggeving van de entiteit gebaseerd is op IAS 19, dient zij informatie te verschaffen over belangrijke ramingen en beoordelingen, zoals het prognosepercentage dat moet worden toegepast, of de regelingen als 'backloaded' worden beschouwd, of IAS 19.115 van toepassing wordt geacht en zo ja, hoe die paragraaf wordt toegepast, enz.

Als een andere methode wordt toegepast, dient de entiteit het gebruik hiervan te verantwoorden en uit te leggen waarom zij van oordeel is dat die methode een oplossing biedt voor de problemen van de PUC-methode als vereist door IAS 19 en waarom die methode geacht wordt hoogwaardige informatie te verstrekken. Voor de intrinsieke-waardemethode dienen details te worden verstrekt over de waardering van de intrinsieke verplichting.

5.2.2. Toelichting bij bedragen in de jaarrekening

De FSMA is van oordeel dat ook al moet er volgens de IAS 19-methodologie of een intrinsieke-waardemethode voor deze regelingen geen verplichting worden opgenomen, de entiteit toch kwantitatieve informatie dient te verschaffen over alle materiële toegezegdebijdragenregelingen met een wettelijk gewaarborgd minimumrendement.

Als de entiteit de IAS 19-methodologie toepast voor deze regelingen, moet zij de informatie verschaffen als vereist in IAS 19.140-144.

Als de onderneming afwijkt van de IAS 19-methodologie kunnen deze rapporteringsvereisten niet rechtstreeks worden gesteld. De FSMA is niettemin de mening toegedaan dat de entiteit er ook in die gevallen dient voor te zorgen dat voldaan wordt aan de algemene doelstelling van IAS 19.135(b). Dat betekent dat de entiteit kwantitatieve informatie moet verschaffen over de wijze waarop de verplichting werd gewaardeerd en hoe zij van jaar tot jaar verschilt, bijvoorbeeld door aansluitingen te verstrekken en meer gedetailleerde informatie over de financiering van de regeling.

Als een intrinsieke-waardemethode wordt toegepast om uit te maken of een verplichting al dan niet moet worden opgenomen voor verzekerde regelingen, meent de FSMA dat kwantitatieve informatie moet worden verschaft, ten minste over de som van de gewaarborgde minimumreserves (art. 24 van de WAP), de som van de wiskundige reserves en de som van de verschillen tussen de wiskundige reserves en de minimumwaarborg in de individuele rekeningen.

Uit onze analyse is naar voren gekomen dat er duidelijk nood is aan betere informatieverschaffing op dit vlak.

5.3. BEDRAG, TIJDSTIP EN ONZEKERHEID VAN TOEKOMSTIGE KASSTROMEN

Als vereist door IAS 19.145 moet een entiteit die de IAS 19 PUC-methodologie toepast voor deze regelingen, een gevoeligheidsanalyse vermelden voor iedere belangrijke actuariële veronderstelling die gebruikt wordt om het bedrag van de verplichting te ramen.

Als de entiteit een intrinsieke-waardemethode toepast, moet zij vermelden dat bij de berekening van de verplichting rekening wordt gehouden met het gewaarborgd minimumrendement maar enkel tot de verslagdatum. Het feit dat het gewaarborgd minimumrendement ook in de toekomst moet worden bereikt, kan een weerslag hebben op de toekomstige kasstromen.

Ongeacht de keuze voor een grondslag voor financiële verslaggeving moeten de entiteiten informatie verschaffen over de financieringsregelingen en het financieringsbeleid, de bijdragen die naar

verwachting zullen worden gedaan en het looptijdprofiel van de brutopensioenverplichting, als vereist door IAS 19.147.

6. CONCLUSIES

Aangezien de actuariële en beleggingsrisico's van de Belgische pensioenplannen van het type vaste bijdrage met wettelijk gegarandeerd rendement gedeeltelijk door de entiteiten worden gedragen, voldoen die plannen duidelijk niet aan de IFRS-definitie van "toegezegdebijdragenregelingen" en dienen zij bijgevolg als "toegezegdpensioenregelingen" te worden geclassificeerd.

Het is echter niet eenvoudig om de IAS 19-methodologie strikt toe te passen op dergelijke pensioenplannen. In verschillende documenten erkennen de IASB en het IFRS IC dat bij de ontwikkeling van IAS 19 geen rekening werd gehouden met hybride plannen die kenmerken vertonen van zowel toegezegdebijdragenregelingen als toegezegdpensioenregelingen, en dat de verwerking van die plannen in het kader van IAS 19 voor problemen kan zorgen. Aangezien er binnen de IFRS geen specifieke grondslag voor financiële verslaggeving bestaat voor dergelijke hybride plannen, moet het management blijk geven van het nodige inzicht om een grondslag te ontwikkelen en toe te passen die, zoals bepaald in IAS 8.10, relevant en betrouwbaar is.

In de praktijk hebben we vastgesteld dat twee methodes worden gebruikt voor de raming van de pensioenverplichting, een eerste gebaseerd op de IAS 19-methodologie en een tweede gebaseerd op de intrinsieke waarde. Bij de eerste methode wordt de IAS 19-methodologie voor toegezegdpensioenregelingen als uitgangspunt gebruikt voor de bepaling van de pensioenverplichting, wat inhoudt dat bepaalde veronderstellingen en keuzes moeten worden gemaakt met betrekking tot het rendementspercentage, 'backloading', waardering van de fondsbeleggingen, enz. Bij de tweede methode wordt de pensioenverplichting tegen intrinsieke waarde gewaardeerd. Deze methode wordt gebruikt door entiteiten die ervan uitgaan dat IAS 19 niet op die pensioenregelingen kan worden toegepast en dat dus tijdelijk een andere methode moet worden gebruikt in afwachting van het moment waarop de IASB richtsnoeren publiceert voor de verwerking van regelingen met een beloofd rendement op de bijdragen. De FSMA wenst te benadrukken dat de toegepaste verwerkingsmethode duidelijk moet worden toegelicht en verantwoord (IAS 1.117).

De FSMA onderstreept dat, aangezien de entiteiten bepaalde actuariële en beleggingsrisico's voor toegezegdpensioenregelingen met wettelijk gegarandeerd minimumrendement moeten dragen, het essentieel is dat deze risico's correct worden uitgedrukt in de jaarrekening en in de toelichting daarbij.

Bij onze analyse van de jaarrekeningen van 44 genoteerde ondernemingen hebben wij, in vergelijking met onze vorige studie, een verbetering opgetekend van de verslaggeving over Belgische pensioenplannen van het type vaste bijdrage, hoewel er nog steeds grote ruimte voor verbetering is.

De FSMA is van oordeel dat een entiteit in de toelichting bij haarjaarrekening minstens de volgende informatie moet verschaffen over de Belgische pensioenplannen van het type vaste bijdrage:

- een duidelijke beschrijving van de specifieke kenmerken van de Belgische pensioenplannen van het type vaste bijdrage met vermelding van de door de entiteit gedragen risico's met betrekking tot die plannen;
- een duidelijke toelichting bij en verantwoording van de gehanteerde grondslagen voor de waardering van de op te nemen verplichting;
- een beschrijving van alle relevante veronderstellingen en schattingen waarvan gebruik wordt gemaakt bij de berekening van deze verplichting;
- kwantitatieve informatieverschaffing over de waardering van de verplichting, en

- informatie over het bedrag en de timing van en de onzekerheid over toekomstige kasstromen.

Deze informatie moet worden verstrekt voor alle materiële pensioenregelingen (zelfs als de op te nemen verplichting niet materieel is) en moet worden losgekoppeld van de verstrekte informatie over de 'zuivere' toegezegdpensioenregelingen.